

Vergunningsaanvraag Natuurbeschermingswet voor monitoring in de Noordzeekustzone in het kader van het onderzoeksprogramma Ecologisch Gericht Suppleren (EGS)

Samenvatting

Dit document geeft informatie over monitoring die uitgevoerd wordt in het kader van het onderzoeksprogramma Ecologisch Gericht Suppleren (EGS). Doel is de (cumulatieve) gevolgen van reguliere zandsuppleties op samenstelling en functioneren van het ecosysteem van de vooroever te onderzoeken. Betere kennis van de effecten kan leiden tot het beperken van eventuele schade aan- en mogelijk zelfs tot versterken van- gewenste natuurwaarden en ecosysteemdiensten.

De monitoring wordt in 2017 t/m 2020 uitgevoerd door Wageningen Marine Research in opdracht van Rijkswaterstaat en vindt deels plaats in Natura2000 gebied Noordzeekustzone. De monitoring is gericht op jonge vis en omgevingsvariabelen in ondiepe kustwateren (het kinderkamerhabitat). De monitoring vindt plaats tussen mei en augustus. De exacte posities en periode liggen vast voor 2017, maar nog niet voor 2018 t/m 2020 omdat vanaf 2018 actuele zandsuppleties gemonitord zullen worden.

De bemonstering heeft geen significante effecten op de populaties van de in de vangst aanwezige diersoorten. Verstoring van vogels en zeezoogdieren is door de kortstondige activiteit uiterst beperkt en heeft hierdoor geen significante effecten op deze diersoorten.

1. Wageningen Marine Research (voorheen IMARES)

Wageningen Marine Research richt zich op strategisch en toegepast ecologisch onderzoek. Het instituut is medio 2006 opgericht en is samengesteld uit het RIVO in IJmuiden en Yerseke, onderdelen van Alterra op Texel en de afdeling Ecologische Risico's van TNO in Den Helder. In 2016 is de naam gewijzigd van IMARES naar Wageningen Marine Research. Wageningen Marine Research is de aanvrager voor de NB-wet vergunning.

Wageningen Marine Research is een onafhankelijk, objectief en gezaghebbend instituut dat kennis levert die noodzakelijk is voor integrale duurzame bescherming, exploitatie en ruimtelijk gebruik van de zee en kustzones. Wageningen Marine Research levert de benodigde kennis voor een geïntegreerde duurzame bescherming, exploitatie en ruimtelijk gebruik van zee en kustzones en is een belangrijke, proactieve speler in nationale en internationale mariene onderzoeksnetwerken. Ecologische basiskennis wordt bij Wageningen Marine Research vertaald naar toegepast en strategisch wetenschappelijk onderzoek binnen een aantal expertisegebieden.

Wageningen Marine Research beschikt over een ISO 9001:2008 gecertificeerd kwaliteitsmanagementsysteem (certificaatnummer: 187378-2015-AQ-NLD-RvA). Dit certificaat is geldig tot 15 september 2018. De organisatie is gecertificeerd sinds 27 februari 2001. De certificering is uitgevoerd door DNV Certification B.V.

2. Omschrijving en doel van de monitoring

De monitoring wordt door Wageningen Marine Research uitgevoerd in opdracht van Rijkswaterstaat. Dit is onderdeel van het onderzoeksprogramma Ecologisch Gericht Suppleren (EGS) waarin de (cumulatieve) gevolgen van reguliere zandsuppleties op samenstelling en functioneren van het ecosysteem van de vooroever onderzocht worden. Een groot deel van de suppleties vindt plaats in of nabij de kuststrook die door Natura2000 wordt beschermd, de Noordzeekustzone. Het is dus van belang de eventuele effecten van deze praktijk op de natuur zorgvuldig te bestuderen, zodat dit effect kan worden afgezet tegenover het algemene nut voor de maatschappij. Betere kennis van de effecten kan leiden tot het beperken van eventuele schade aan- en mogelijk zelfs tot versterken van- gewenste natuurwaarden en ecosysteemdiensten.

De monitoring focust op de verspreiding van jonge vis in de ondiepe kustzone in relatie tot biotische en abiotische omgevingsvariabelen. De ondiepe kustzone is een belangrijk opgroeigebied voor veel vissoorten (kinderkamers) en dit wordt mogelijk beïnvloed door zandsuppleties. Zowel biotisch (voedselaanbod, zoals bodemdieren en zoöplankton) als abiotische (zoals sedimentsamenstelling en diepte) omgevingsvariabelen kunnen op korte en lange termijn veranderen door zandsuppleties.

De monitoring zal in 2017 t/m 2020 uitgevoerd worden en vindt deels plaats in Natura2000 gebied Noordzeekustzone. In 2017 zal de monitoring zich richten op 4 gebieden die in een aantal opzichten (waaronder suppletiegeschiedenis) van elkaar verschillen (Figuur 1). In 2018 t/m 2020 zullen (daarnaast) actuele zandsuppleties gemonitord worden. De verzamelde gegevens zullen, tezamen met morfologische gegevens uit andere bronnen (Rijkswaterstaat en Deltares), gebruikt worden om een habitatmodel te ontwikkelen waarmee de gevolgen van (verschillende strategieën in) zandsuppleties geëvalueerd kunnen worden.

3. Bemonstering

3.1 Bemonstering in 2017

Voor deze monitoring wordt het onderzoeksvaartuig LUCTOR van de Rijsrederij ingezet. In 2017 zal de monitoring van 12 juni t/m 7 juli plaatsvinden (weekreizen van maandag t/m vrijdag). Er zullen 4 gebieden bemonsterd worden (Figuur 1). Elk gebied wordt in 1 week bemonsterd. Binnen elk gebied worden 5 raaien bemonsterd dit loodrecht op de kust staan. Op elke raai worden 4 stations bemonsterd met de Luctor, 2 stations met een rubberboot en 1 station lopend vanaf het strand.

Figuur 1. Bemonsteringsgebieden van de EGS monitoring in 2017.

Er zullen diverse bemonsteringstechnieken ingezet worden, omdat bodemvis, pelagische vis en omgevingsfactoren bemonsterd zullen worden. De meeste bemonsteringen worden met de Luctor uitgevoerd. De ondiepste zone (<3 m) wordt met een rubberboot en lopend bemonsterd, waarbij de Luctor dient als moederschip. Tevens zal in elk gebied een vast station geplaatst worden gedurende een periode van ongeveer 4 dagen. Tabel 1 geeft een overzicht van de bemonsteringstechnieken per platform en of deze technieken bodemberoerend zijn.

Tabel 1. Bemonsteringstechnieken per platform en bodemberoering

Bemonsteringstechniek en platform	Doel	Bodemberoerend?
Lopend (0-1 m)		
korte steekbuis	bodemdieren & sediment	ja
2 m boomkor	bodemvis	ja
strandzegen	pelagische vis	nee
Rubberboot (1-3 m)		
verlengde steekbuis	bodemdieren & sediment	ja
2 m boomkor	bodemvis	ja
CTD & Secchi	temperatuur, diepte, saliniteit, doorzicht	nee
Luctor (3-10 m)		
boxcore	bodemdieren & sediment	ja
3 m boomkor	bodemvis	ja
echolood	pelagische vis	nee
surfnet	pelagische vis	nee
zoöplanktonnet	zoöplankton	nee
CTD & Secchi	temperatuur, diepte, saliniteit, doorzicht	nee
stereocamera	bodemstructuur	ja
vast station (~6 m)		
echolood	pelagische vis	nee
ADCP	stroming	nee
CTD	temperatuur, saliniteit	nee

3.2 Bemonstering in 2018-2020

De opzet van de bemonstering zal hetzelfde blijven in 2018 t/m 2020, maar de exacte locatie van de onderzoeksgebieden zijn nog niet vastgelegd. Er zullen actuele zandsuppleties gemonitord worden. Daarnaast worden mogelijk een aantal van de 4 gebieden die in 2017 bemonsterd zijn gehandhaafd. De bemonsteringsperiode zal idealiter weer in juni-juli zijn, maar in elk geval tussen mei en augustus.

4. Verwachte effecten

4.1 Effect op habitat

De bemonstering wordt éénmaal per jaar uitgevoerd, waarbij elke locatie slechts eenmalig wordt bezocht.

De visbemonsteringen met boomkor gaan over de bodem, waardoor bodemberoering ontstaat. Alle vistuigen zijn licht van gewicht en hebben geen (2 m boomkor) of maar één (3 m boomkor) wekkerketting, waardoor schade door het vistuig aan organismen op en in de bodem beperkt blijft. De trekduur is beperkt tot 5 min en de vissnelheid is laag (~2 knoop), waardoor het oppervlakte dat beroerd wordt per trek beperkt is tot circa 600-900 m².

Tijdens de boxcore- en steekbuisbemonsteringen worden kleine monsters van de bodem genomen. Het oppervlakte dat hierbij beroerd wordt is zeer beperkt (steekbuizen: 0.01 m², boxcore: 0.1 m²). De organismen in het monster worden gefixeerd (gedood) voor het onderzoek.

Het vaste station bestaat uit een frame (1.2 x 1.2 m) dat op de bodem geplaatst wordt. Hierbij rusten alleen de hoeken van het frame op de bodem en is naar verwachting de schade aan organismen op en in de bodem nihil.

De stereocamera wordt op de bodem geplaatst, opgetild en verplaatst waardoor een transect "gestempeld" wordt. Hierbij wordt de bodem nauwelijks beroerd en zal geen schade aan organismen op en in de bodem optreden.

4.2 Effect op gevangen organismen

De gevangen soorten bij de visbemonsteringen met boomkorren bestaan naast vis uit epibenthos (vnl. krabben en zeesterren). De visbemonsteringen met surfnet en strandzegen vangen uitsluitend vis. Verstoring van de organismen beperkt zich alleen tot de dieren die zich direct in het pad van het vistuig bevinden. Een deel van deze dieren komen als vangst aan boord. Deze dieren worden na vangstverwerking direct teruggezet in het water. Doordat de vangst beperkt is (gegeven de trekduur en het tuig wordt het gemiddeld gewicht van de totale vangst van alle organismen per monsterlocatie geschat op circa 3-5 kg) heeft de activiteit geen effect op de populatie van één van de soorten.

Een klein deel van de vangst van vangsten van schol, tong, tarbot, griet, schar, zandspiering, haring en sprout zal worden gedood voor het verzamelen van weefsels en magen voor verder onderzoek in het laboratorium.

De gevangen soorten bij de bodembemonstering zijn voornamelijk schelpdieren en wormen. Deze dieren worden allen gefixeerd voor determinaties in het laboratorium.

4.3 Verstoring vogels en zeezoogdieren

Voor vogels of zeezoogdieren kan kortstondig verstoring optreden rond de monsterpunten en vaarroute, van enkele honderden meters tot zo'n 1500 m. Omdat de bemonstering per monsterpunt eenmalig is, blijft de verstoring beperkt. Tijdens het varen wordt zoveel mogelijk geprobeerd om populaties van deze diersoorten te mijden, om verstoring te beperken.

5. Natura 2000 – beheerplan Noordzeekustzone

Een AERIUS berekening van de stikstofemissie is als bijlage toegevoegd bij deze aanvraag.

De bemonsteringen vallen buiten de Artikel 20 gebieden.

Volgaan kan worden aan de onderstaande voorwaarden voor verleende vergunningen, zoals benoemd in B3.3.5 van het beheerplan.

B3.3.5 Voorwaarden monitoring- en onderzoeksactiviteiten (regulier).

1. Voordat gestart wordt met een nieuw onderzoek dient contact te worden opgenomen met het bevoegd gezag op grond van de Nb-wet (provincie) om te kijken of de activiteit onder reguliere monitoring en onderzoek valt of onder projectmatige monitoring en onderzoek. De laatste categorie is wel vergunningplichtig;
2. Het verontrusten en/of verstoren van (broed)vogels dient zoveel mogelijk vermeden te worden. Het doorkruisen van broedkolonies is niet toegestaan. Van broedende vogels mogen geen nesten worden verstoord en/of vertrapt en/of eieren worden meegenomen;
3. Verstoring van groepen vogels moet worden voorkómen, dit geldt voor de foerageerplaatsen, de slaapplaatsen en de hoogwatervluchtplaatsen;
4. Veldbezoeken dienen alleen plaats te vinden onder daartoe gunstige weersomstandigheden om extreme afkoeling of (over)verhitting van legsels te voorkómen;
5. Uitzwermen dient te worden voorkómen;
6. Het meenemen van honden is niet toegestaan;
7. Gebruik van geluidsapparatuur, anders dan voor communicatiedoeleinden en de veiligheid, is niet toegestaan;
8. Er mag geen afval en dergelijke worden achtergelaten in het gebied;
9. Verstoring van groepen zeehonden op zeehondenligplaatsen moet worden voorkómen. Hiertoe wordt een zodanige afstand in acht genomen dat rustende zeehonden niet worden verstoord (een afstand van 1500 meter tot zeehonden is hiertoe voldoende);
10. Onderzoeksmaterialen dienen na afloop van het onderzoek weer verwijderd te worden uit het veld;
11. Tijdens het onderzoek wordt geen gebruik gemaakt van gemotoriseerde, rijdende voertuigen;
12. Het is niet toegestaan om bij het onderzoek materialen te gebruiken die een verontreinigend effect hebben op de omgeving;
13. Er dient overeenstemming te zijn met de terreinbeheerder en/of eigenaar over de toegang en wijze van uitvoering;
14. Het is verboden om met motorboten sneller te varen dan 20 kilometer/uur, behalve overdag in de hoofdvaargeulen en veerbootroutes waar dat wel is toegestaan;
15. Monitoring en onderzoek waarbij er laaggevlogen wordt, dient tevens rekening te houden met het kader voor laagvliegen.